

**REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE**

Številka: U-I-69/99

Datum: 4. 6. 2002

Odklonilno ločeno mnenje sodnika dr. Ribičiča

Nisem mogel podpreti odločitve Ustavnega sodišča, da Zakon o centralnem registru prebivalstva ni v neskladju z Ustavo.

Strinjam se namreč s pobudnikom prof. dr. Janezom Peklenikom, da je ravno ta zakon omogočil takšno uporabo EMŠO (enotne matične številke občana), ki lahko ogroža človekove pravice in še zlasti varstvo osebnih podatkov (38. člen Ustave) in pravic zasebnosti in osebnostnih pravic (35. člen Ustave).

Verjetno je res, da bodo do Ustavnega sodišča šele kdaj v prihodnje prišle pobude in ustavne pritožbe, ki bodo v konkretnih primerih prepričljivo dokazovale do kakšnih negativnih posledic lahko vodi široka uporaba EMŠO, ki jo omogoča ravno izpodbijani Zakon. To je eden od razlogov, da ima odločitev Ustavnega sodišča o centralnem registru prebivalstva in EMŠO dalekosežne posledice in po moji sodbi negativni precedenčni učinek. Toda tudi že argumenti, navedeni v Pobudi dr. Janeza Peklenika, v precejšnji meri opozarjajo na nevarnosti, ki grozijo. Zakonska ureditev je namreč takšna, da omogoča zelo ekstenzivno uporabo EMŠO in ne vsebuje zadostnih varovalk in omejitev, ki bi preprečevale možne zlorabe. Ureditev je takšna, da so zlorabe na nepreglednem številu področij mogoče. Povezovalna vloga EMŠO zlorabe omogoča in jih olajšuje, poleg tega pa zlorabe in kršitve človekovih pravic zasebnosti in varstva osebnih podatkov lahko ostanejo prizadetim trajno prikriti.

EMŠO se uporablja na številnih področjih (šolstvo, zdravstvo, bančno poslovanje, sklepanje delovnih pogodb, plačevanje davkov, osebne izkaznice itd.), kar po eni strani omogoča učinkovitejše delovanje državne uprave in drugih organov ter hitrejše poslovanje in reševanje vlog državljanov, po drugi strani pa omogoča in olajšuje zlorabe in težko nadzorovane posege v človekove pravice. Ta nevarnost je bolj ali manj vgrajena v samo zamisel EMŠO, kot številke, ki ima zaradi svojega povezovalne narave, dalekosežne učinke. Kdor razpolaga z EMŠO in si zagotovi vpogled v centralne registre, si lahko ustvari precej celovito "podobo" o vsaki državljanke ali državljanu Republike Slovenije. To bi mu dalo moč, ki jo pobudnik primerja z orwellovsko nadzorovano družbo.

Glede na opisan pomen in učinke EMŠO je umestitev centralnih registrov prebivalstva v Ministrstvo za notranje zadeve, namesto, da bi ostali v upravljanju statističnega urada, posebej občutljivo. Posebna pooblastila, ki jih imajo uradniki notranjega resorja in način delovanja tega resorja, lahko dodatno vplivata ne le na težo zlorab, ampak tudi na učinkovito prikrivanje kršitev.

Ni mogoče zanikati prispevka uporabe EMŠO pri zagotavljanju hitrega in učinkovitega poslovanja vrste služb in organov, kar je nedvomno v interesu državljanek in državljanov. Po drugi strani pa je očitno, da gre takšna učinkovitost lahko na rovaš z Ustavo določenih človekovih pravic. Zato se postavlja vprašanje, na kakšen način tehtati dobre strani EMŠO na eni strani in njen prispevek k neupravičenim posegom v človekove pravice na drugi strani. Glede na to, da je predmet takšne presoje poseg v z Ustavo določeno varstvo pravic zasebnosti in osebnostnih pravic, je na mestu uporaba ti. strogega testa sorazmernosti, ki se pozitivno izide samo, če se ugotovi, da so posegi v ustavne pravice nujni in neizogibni.

Postavlja se tudi vprašanje, ali ne bi širina posegov in zlorab, ki jih omogoča ureditev EMŠO v Zakonu o centralnem registru prebivalstva, terjala osebni pristavek državljanek in državljanov, da se ne glede na nevarnosti in tveganja, povezana z uporabo EMŠO, zavestno odločijo za njeno uporabo. Na podlagi proučitve ureditve in prakse držav, v katerih lahko posameznik odkloni uporabo podobnih povezovalnih števil, kot je EMŠO, bi veljalo omogočiti vsaki državljanke in državljanu, da lahko odkloni

uporabo EMŠO, s čimer seveda odkloni tudi ugodnosti oz. se odloči za bolj dolgotrajne postopke, kot bodo veljali za vse, ki dovolijo oz. pristanejo na uporabo EMŠO. Takšna ureditev bi pomenila, da država svojim državljanom priznava pravico do samoodločbe na področju varovanja osebnih podatkov, torej pravico, da sami odločajo o tem, ali in v kakšnem obsegu bodo drugi razpolagali z njihovimi osebnimi podatki.

To so glavni razlogi, zaradi katerih nisem mogel glasovati za zelo dalekosežno odločitev Ustavnega sodišča o tem, da Zakon o centralnem registru prebivalstva, ki vsebuje EMŠO, ni v neskladju z Ustavo.

dr. Ciril Ribičič